

Маг арх. Мирко Ковачевић

**ОБНОВА ЦРКВЕ МАНАСТИРА ЛЕПЕНЦА И
СХВАТАЊА О ПРЕЗЕНТАЦИЈИ И ЗАШТИТИ
ЦРКВЕ МАНАСТИРА МИЛЕНТИЈЕ**

Оба споменика о којима је реч налазе се у Расини, први непосредно изнад саме реке а други уз једну њену притоку. Оба су настала почетком XV века и припадају моравској школи српског средњовековног градитељства. Први је у периоду између 1968. и 1972. обновљен, а за други је у току израда пројекта којим ће бити предложена обнова, али на један /код нас/ неуобичајен начин.

Црква у Лепенцу је била сачувана у тој мери да се њена обнова као најпогоднији облик заштите просто наметала. Чини се да је занемарљиво мало било таквих проблема који нису решени са потпуном сигурношћу иако можда на први поглед то не изгледа тако. Практично грађевини је недостајала калота кубета, кровни венци, нешто лица фасадних зидова и наравно кровни покривач. За калоту кубета сачувало се на једном делу тамбура десетак квадера у два односно три реда што је био довољан податак за њену реконструкцију. Свод изнад припрате имао је ојачавајући лук по средини од кога се сачувао почетак са три тесаника - довољан податак за реконструкцију са евентуалном малом грешком.

У шуту око грађевине нађено је више комада кровних венаца од сиге те није било проблема око њихове величине и профилације. Приликом археолошких радова око грађевине није нађен ни један фрагмент ћерамиде, али је нађено нешто олова, те је проблем покривача такође решен, чини се добро.

Да је проблем заштите овог објекта 1968. године решаван помоћу цементног малтера са малим надзиђивањем, фуговањем, односно дерсовањем и осигуравањем спојница на крунама зидова армирањем жицом, сигурно је да би данас пред нама стајао поново проблем конзервације цркве у Лепенцу.

Црквена грађевина у Милентији давно је била срушена и затрпана наносом што су носиле бујице, а недавно је, прво нестручно изнутра, /од стране мештана/, а потом стручно споља, откопана. Овим ископавањима је руководила Гордана Томић. Сачувани зидови цркве местимично досежу висину и до два метра изнад нивоа некадашњег пода. Највећи део декоративне камене пластике, којим је црква била украшена, нађен је углавном на месту који је заузео приликом пада са грађевине. Исто тако венци и профилисани камени квадери, који су у алтернацији са опеком чинили фасаде овог објекта из касне моравске епо-

хе, нађени су углавном поред још сачуваних зидова у великом броју. Богатство декоративне камене пластике како у погледу квалитета тако и квантитета привукло је Народни музеј из Београда да велики део узме са локалитета и угради у своју сталну поставку. Следећи пример првог, и Народни музеј из Крушевца учинио је слично. На локалитету је остао један мали део. Ова изванредна пластика расута је на пет места /јер и у депоима поменутих музеја је има/. Ако би се првостепена пластика тј. архитектонски облици цркве у Милентији реконструисали према сачуваним остацима и другим сличним моравским грађевинама у неутралном материјалу без детаљисања, и у тај основни облик уградила приближно на своје место сва нађена декоративна камена пластика, квадери, венци и керамопластична декорација, чини се да би наше наслеђе обогатили још једним моравским спомеником.

